

وزارت آموزش و پرورش
معاونت پرورشی و تربیت بدنی
دفتر مشاوره آموز تربیتی و تحصیلی

روش های پیش گیری از افت تحصیلی

مجموعه مهارت های تحصیلی

محمد مصطفوی - مزگان خدادادی

وزارت آموزش و پرورش
معاونت پرورشی و تربیت بدنی
اداره‌ی کل امور تربیتی و مشاوره

روش‌های پیش‌گیری از افت تحصیلی ویژه‌ی مدیران، مشاوران و معلمان مدارس

زیر نظر: کمیته‌ی علمی تدوین کتاب‌چه‌های مهارت‌های
تحصیلی

مؤلفان: محمد مصطفوی - مرگان خدادادی

وزارت آموزش و پرورش

سرشناسه عنوان و نام پدیدآور	مصطفوی، محمد، ۱۳۵۶- افت تحصیلی و رادکارهای پیش‌گیری از آن ویژه‌ی مدیران، مشاوران و معلمان مدارس / مؤلف محمد مصطفوی؛ زیر نظر کمیته‌ی علمی تدوین کتابچه‌های مهارت‌های تحصیلی. تهران: ویرای دانش، ۱۳۸۷. [۴۰] ص: جدول- مجموعه مهارت‌های تحصیلی 978-964-2704-32-3
مشخصات نشر مشخصات ظاهری فروست شابک	فیا: مدرسه‌های متوسطه - - افت تحصیلی. خدادادی، مژگان، ۱۳۵۱ - تهران، وزارت آموزش و پرورش، مدیریت مشاوره و هدایت تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان کمیته‌ی علمی تدوین کتابچه‌های مهارت‌های تحصیلی. LC۱۴۲/۱۳۸۷ الف ۶م ۳۷۱/۲۹۱۳ ۱۲۴۲۹۲۴
وضعیت فهرستی نویسی موضوع شناسه افزوده شناسه افزوده	رده‌بندی کنگره رده‌بندی دیویی شماره کتابشناسی ملی

آدرس: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه‌ی

نوروز، پلاک ۲۸

تلفن: (ده خط) ۶۶۴۷۵۷۵۰ فکس: ۶۶۴۷۵۸۰۸

همراه: ۰۹۳۹-۰۹۱۲/۲۰۷۳۹۰۱-۲۰۷۳۹۰۱

E-mail: info@varayedanesh.com

www.varayedanesh.com

عنوان: روش‌های پیش‌گیری از افت تحصیلی

مؤلفان: محمد مصطفوی - مژگان خدادادی

کمیته‌ی علمی: یدا... توگلی - محمد مصطفوی - بهنام

حکمتی - اردشیر کیانی

ویراستار ادبی: سید جلال خدایی

ناشر: انتشارات ویرای دانش

فلاح و رستگاری مادی و معنوی انسان به اصلاح و سلامت
نفس بستگی دارد
آیت... خامنه‌ای

سخنی با مخاطبان عزیز

بی‌شک نظام آموزش و پرورش هر کشور براساس چتر
فلسفی خاص آن شکل می‌گیرد. منظور از چتر فلسفی
رویکرد و زمینه‌ی فکری و اعتقادی هر ملت و نظام برخاسته
از آن می‌باشد. تنوع و تفاوت فرهنگ‌ها، ارزش‌ها، باورها و
زمینه‌های فکری در بین ملت‌ها و اقوام مختلف گواه این
مسئله است. در تفکر اسلامی، آموزش و پرورش فرآیندی
است که به وسیله‌ی آن تلاش می‌شود تا دستاوردها، آرمان‌ها
و تجارب مفید و ارزشمند برای زندگی بهتر کودکان به آنان
ارایه شود. این فرآیند از بدو تولد و با اولین تلاش‌های
والدین در یاددهی رفتار منطبق با فرهنگ دینی و قومی هر
کشور است. از طرف دیگر تحصیل آموزشگاهی فرصتی
است تا به کودکان کمک شود چیزهایی
یاد بگیرند که بزرگسالان یادگیری آن‌ها را در رسیدن به
اهداف خلقتشان (کمال) و چگونگی عکس‌العمل‌های
متناسب در موقعیت‌های مختلف ضروری می‌دانند.

به اعتقاد بسیاری از دانشمندان و متفکران حوزه‌ی آموزش و پرورش، هدف اصلی آموزش و پرورش می‌باید بر مبنای روشنگری فکری باشد نه مهارت‌های فنی و آموزش صرف. آنان به کودک به‌عنوان یک «کل واحد» نظر دارند و به تمام جنبه‌های رشد و شخصیت وی اعم از عاطفی، اخلاقی، شناختی، هنری، جسمانی و دینی اهمیت می‌دهند و در تفکرشان بر زندگی پربار و با معنای مدرسه‌ای در حال حاضر تأکید می‌کنند. موضوع‌ها و موادّ درسی را نیز تنها به‌عنوان منبع و وسیله‌ای برای رشد «کلّ انسان» در نظر می‌گیرند، نه به‌عنوان هدف. تحقق چنین امری مستلزم داشتن نگاه سیستمی و چندوجهی در آموزش و پرورش می‌باشد. مدرسه کلی است که اجزای هماهنگ و مرتبط با خود را می‌طلبد، هر نوع برنامه‌ی آموزشی و تربیتی باید به‌صورت تلفیقی و یک‌پارچه صورت پذیرد، تا مطلوب واقع گردد. شادابی، نشاط، پرتحرکی، پذیرندگی، خلاقیت، اعتماد، هماهنگی، اخلاق مداری و دینی بودن، مشخصه‌ی اصلی این نوع از مدارس است.

کشور عزیز ما ایران نیز براساس چتر فلسفی اسلامی ایرانی خویش، یکی از مهم‌ترین سیاست‌های آموزش و پرورش خود را تلاش در جهت تربیت و تهذیب انسان‌های خداجو قرار داده است. چرا که بزرگ‌ترین رسالت انبیای الهی نیز همین بوده است. اعتقاد به انسان‌های تربیت‌یافته و متعهد و

کمال‌گرا در عصر پرتنش و پرهیاهوی جهان فعلی بستری
بوده است تا تحولی عظیم در تمامی ساختار آموزش و
پرورش کشور ایجاد گردد که از آن جمله تأکید مقام معظم
رهبری در تربیت دینی و اخلاقی و رشد استعدادهای
دانش‌آموزان، تلاش مسؤولان عالی‌رتبه نظام بر قانون احیای
معاونت پرورشی، طراحی و تدوین الگوی برنامه‌ی درسی
ملّی بر مبنای نیازهای تربیتی دانش‌آموزان و احیای دفتر
مشاوره و برنامه‌ریزی امور تربیتی از آن جمله است.
لذا این دفتر با توجّه به آمارهای بالای مشکلات تحصیلی و
تأثیرات نامطلوب روانی - عاطفی آن در بین دانش‌آموزان و
اولیای آنان که خود منشأ بروز برخی از مشکلات و
نابه‌هنجاری‌های دیگر نظیر اضطراب، افسردگی، ترک
تحصیل و ... می‌شود و براساس شرح وظایف ذاتی خود در
خصوص کاهش مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان و با تأسی
از برنامه‌ی درسی ملّی اقدام به تدوین مجموعه مهارت‌های
تحصیلی در مرحله‌ی اوّل با پنج عنوان شامل : ۱- روش‌های
پیش‌گیری از افت تحصیلی ۲- روش‌های ایجاد انگیزه‌ی
تحصیلی ۳- برنامه‌ریزی تحصیلی ۴- تمرکز حواس و حافظه
۵- مدیریت زمان، توسط تعدادی از همکاران و کارشناسان
شاغل در آموزش و پرورش که در دو حوزه‌ی نظری و عملی
خدمات راهنمایی و مشاوره را تجربه کرده‌اند، زیرنظر
کمیته‌ی علمی که در این دفتر تشکیل شده است به رشته‌ی

تحریر درآورده است که اینک تقدیم مخاطبان عزیز
می‌گردد. بر خود لازم می‌دانم از همکاران ارجمند که در
گردآوری و تألیف مجموعه‌ی حاضر زحمت کشیده‌اند تشکر
و قدردانی نمایم. مطمئناً کتاب‌چه‌های حاضر خالی از اشکال
نمی‌باشد. لذا رهنمود اساتید ارجمند و همکاران گران‌مایه
می‌تواند بر غنای مجموعه بعدی بیفزاید.

والسلام علیکم ورحمة‌الله و برکاته

محمد علی امیری

سرپرست دفتر امور مشاوره تربیتی و تحصیلی

مقدمه

در آموزش و پرورش، دوره‌ی متوسطه از اهمیت شایانی برخوردار است. از یک سو دانش‌آموزان در حال طی کردن دوران بلوغ هستند که به نوبه‌ی خود دغدغه‌ها و استرس‌های ناشی از آن را متحمل می‌شوند و از سویی دیگر تغییر دوره‌ی تحصیلی دانش‌آموزان، متفاوت بودن شیوه‌های آموزشی و مهم‌تر از آن‌ها، مسأله‌ی انتخاب رشته، ادامه‌ی تحصیل، اشتغال و تشکیل زندگی در آینده، همگی استرس‌هایی را به همراه دارد که در پیش‌رفت یا افت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر هستند.

در این میان نقش والدین و عوامل آموزشی مدرسه را نباید نادیده گرفت، چرا که می‌توانند با آشنایی از خصوصیات دوره‌ی نوجوانی و شیوه‌های رفتاری مناسب، مکانی امن در منزل یا مدرسه برای دانش‌آموزان فراهم نمایند و یا برعکس با ناآگاهی خود تأثیرات منفی بر دانش‌آموز و در نتیجه تحصیل او بر جای گذارند.

این کتاب چه جهت ارایه‌ی راهکارهای اجرایی به مدیران، معلمان، مشاوران و معاونان مدارس تدوین گردیده است. بدون شک مطالعه‌ی این مجموعه توسط همکاران و ارایه‌ی

پیشنهادات کاربردی به ما می‌تواند باعث غنای بیش‌تر
مجموعه‌ی بعدی باشد.

در پایان یادآوری می‌گردد اجرای مطلوب این برنامه نیازمند
برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی می‌باشد. امید است
این مهم تحقق پذیرد و شاهد کاهش افت تحصیلی در
مدارس کشور باشیم.

تعریف افت تحصیلی

افت تحصیلی، بدین معناست که ظرفیت یادگیری دانش‌آموز در هنگام تحصیل، بعد از یک دوره‌ی موفقیت تحصیلی یا پیش‌رفت در حد متوسط، به تدریج کاهش یافته و یا تکرار پایه‌ی تحصیلی داشته باشد و به طور کلی نمرات او نسبت به ماه قبل یا سال‌های قبل سیر نزولی محسوسی از خود نشان بدهد. این گروه از دانش‌آموزان دچار نقص تحصیلی شده و در یادگیری با شکست روبه‌رو می‌گردند.

علائم افت تحصیلی

- انجام ناقص تکالیف
- انباشتگی وظایف و تکالیف تحصیلی با مشکل شدن دروس
- حضور نامرتب در مدرسه
- خواب‌آلودگی و احساس گرفتگی
- عدم رغبت تحصیلی
- فاصله گرفتن با عوامل آموزشی مدرسه
- همراه نبردن کتاب درسی به کلاس
- به مرور مورد بازخواست قرار گرفتن از جانب والدین و معلمان
- دست کشیدن ناگهانی از تلاش و سعی خود برای موفقیت تحصیلی.

عوامل افت تحصیلی

افت تحصیلی می‌تواند ناشی از یک یا مجموعه‌ای از عوامل زیر باشد که در هر برنامه‌ریزی تحصیلی باید مورد توجه قرار گیرد.

۱- عوامل مربوط به دانش‌آموز

* نداشتن هدف واقعی و ملموس از تحصیل .

مثال : دانش‌آموز بر حسب عادت به مدرسه می‌آید و اگر از او سؤال شود که چرا به مدرسه می‌آیی پاسخ قانع‌کننده و روشنی ندارد.

* عدم انگیزش درونی برای تحصیل و مطالعه

مثال : دانش‌آموز به اجبار والدینش درس می‌خواند.

* عدم برنامه‌ریزی دقیق از لحاظ زمان و میزان مطالعه‌ی روزانه

مثال : دانش‌آموز بعضی از روزها ۵ ساعت درس می‌خواند ولی در بعضی از روزها اصلاً مطالعه نمی‌کند.

* نداشتن اعتماد به نفس کافی

مثال : دانش‌آموز از توانمندی‌ها و ناتوانی‌های خود در امر تحصیل آگاه نیست.

* ضعف اراده در تصمیم‌گیری تحصیلی، مطالعه و اجرای تصمیم‌ها

مثال : دانش آموز نمی تواند تصمیم بگیرد که چگونه درس بخواند.

* درونی ساختن پیام ناتوانی و شکست (از طریق مدرسه، والدین و)

مثال : دانش آموز تلقین منفی والدین و اطرافیان را درونی می کند.

* تأخیر یا غیبت های طولانی

مثال : دانش آموز بعضی از روزها غیبت می کند و به مدرسه نمی رود و یا تأخیر متوالی دارد.

* عدم توانایی درک مطالب

مثال : دانش آموز محتوای بعضی از دروس مثل ریاضی، علوم و ... را خوب درک نمی کند.

* عدم تمرکز حواس هنگام مطالعه

مثال : دانش آموز به فعالیت های دیگر فکر می کند و نمی تواند تمرکز کند.

* ضعیف بودن پایه ی تحصیلی در درس خاص

مثال : دانش آموز از دوره ی ابتدایی در درس ریاضی مشکل داشته است.

* کم رویی دانش آموز

مثال : دانش آموز نمی تواند نظرش را در جمع مطرح کند و یا نمی تواند به معلم بگوید که درس را نفهمیده است.

* اضطراب امتحان

مثال : دانش آموز همیشه موقع جواب دادن درس دلپهره دارد.

* اشتغال نیمه وقت

مثال : دانش آموز مجبور است نیمه وقت کار کند.

فعالیّت

از سایر همکاران خواسته شود عوامل دیگری را که در افت تحصیلی نقش دارند و به دانش آموز مربوط می شوند فهرست نمایند و این عوامل را به ترتیب الویت بر اساس فراوانی مشخص کنند.

۲- عوامل مربوط به خانواده

* اختلافات خانوادگی

مثال : والدین دانش آموز همیشه در حال مشاجره هستند.

* طلاق فیزیکی یا روانی والدین

مثال : دانش آموز با یکی از والدین خود زندگی می کند.

* وجود ناپدری یا نامادری

مثال : زندگی با نامادری یا ناپدری از مشکلات دانش آموز می باشد.

* بی تفاوتی والدین نسبت به آموزش فرزندان

مثال : والدین از وضعیت تحصیلی دانش آموز بی اطلاع هستند.

* بی سوادى والدین

مثال : والدین به علت بی سوادى نمی توانند در تحصیل، به دانش آموز کمک نمایند.

* اختلاف فرزندان با والدین و اعتراض به مناسبات خانواده

مثال : دانش آموز از طرف خانواده درک نمی شود.

* فقدان مکان مطالعه و ازدحام تکالیف در منزل

مثال : دانش آموز مجبور است در یک اتاق شلوغ درس بخواند.

* بروز تغییرات منفی در خانواده مانند اعتیاد، ورشکستگی و

...

مثال : دانش آموز با مشکلات اعتیاد و مالی والدین روبه رو است.

فعّالیت

فعّالیت

همکار گرامی! به نظر شما چه موارد دیگری علاوه بر عوامل گفته شده می تواند در بعد خانوادگی باعث افت تحصیلی دانش آموز شود. لطفا آن ها را فهرست کنید.

فعّالیت

همکار گرامی! کدام یک از عوامل فوق در مدرسه ی شما از فراوانی بیش تری برخوردار است. تعیین نمایید.

۳- عوامل مربوط به مدرسه

* تأکید بیش از اندازه بر آزمون‌ها که باعث ایجاد اضطراب در دانش‌آموز و نتیجتاً کاهش میزان یادگیری وی می‌شود.
مثال : از نظر مسؤولین اداره و والدین، معلّم خوب کسی است که زیاد آزمون بگیرد.

* فقدان ارزش‌یابی مرحله‌ای و تشخیصی از عملکرد معلّم توسط مدیر مدرسه

مثال : معمولاً از توانمندی‌ها و ناتوانی‌های خود در امر تدریس بازخوردی دریافت نمی‌کنم.

* عدم ارتباط کامل میان محتوای آموزشی با زندگی و نیازهای روزمره‌ی دانش‌آموزان

مثال : برخی از محتوای آموزشی با نیازهای آتی دانش‌آموزان ارتباط چندانی ندارد.

* وجود محتوای آموزشی فشرده

مثال : به علت حجم زیاد مطالب هیچ فرصتی برای تعمیق یادگیری دانش‌آموزان وجود ندارد.

* روش تدریس غیرمنعطف با تأکید بر حافظه‌پروری و انضباط خشک

مثال : برای کنترل نظم کلاس مجبورم سخت‌گیری کنم.

* معلّم محوری و اجتناب از روش تدریس شاگرد محور با
تأکید بر مشارکت دانش آموزان در امر یادگیری
مثال : همیشه از روش سخنرانی و مدل یک طرفه استفاده
می کنم.

* ناآشنایی مدیران با حوزه‌ی روان شناسی و مسایل روانی -
عاطفی دانش آموزان
مثال : گاهی دانش آموزم رفتاری می کند که علت آن را
تشخیص نمی دهم.

* آشنا نبودن معلّمان با روش های نوین تدریس
مثال : به روش های جدید تدریس دسترسی ندارم و از روش
تدریس فعلی نیز خسته شده ام.

* جوّ عمومی نامناسب در کلاس و مدرسه
مثال : درگیری دانش آموزان در مدرسه زیاد است و در روند
تدریس ایجاد اختلال می کند.

* مزاحمت ها و شوخی های نابه جا در کلاس
مثال : دانش آموزان با قوانین کلاس آشنا نیستند.

فعّالیت

همکار گرامی! در مدرسه ی شما چه عواملی در حیطة ی
فوق بیش ترین تأثیر را در افزایش افت تحصیلی دانش
آموزان دارد.

۴- عوامل مربوط به جامعه

* عدم امکانات لازم برای گذراندن اوقات فراغت

مثال : مجتمع علمی - فرهنگی و ورزشی برای دانش‌آموزان در حد مطلوب وجود ندارد.

* وجود الگوهای ناصحیح رفتاری

مثال : دانش‌آموز نمی‌تواند الگوهای مناسب رفتاری را انتخاب نماید.

* پایین بودن ارزش تحصیل و کسب علم در جامعه

مثال : دانش‌آموز با بی‌مهری به علم و عالم در جامعه روبه‌رو می‌شود.

* شیوع رفتارهای پرخطر در میان اقشار جامعه

مثال : دانش‌آموز به انجام رفتارهای پرخطر تمایل دارد.

* وجود فاصله‌ی طبقاتی

مثال : دانش‌آموز فقر اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را تجربه می‌کند.

* عدم ارتباط بین تحصیلات و شغل آینده

مثال : فرد مجبور است هر شغلی را به دلیل محدودیت فرصت‌های شغلی انتخاب کند که ممکن است هیچ‌گونه ارتباطی به مدرک و رشته‌ی تحصیلی او نداشته باشد.

فعّالیت

همکاران گرامی! به نظر شما چه عواملی در محیط اجتماعی
محل تدریس شما باعث افزایش افت تحصیلی می شود. لطفا
فهرست نمایید.

**راه کارهای پیشنهادی برای کنترل و کاهش افت
تحصیلی**

مجموعه راهکارهای پیشنهادی برای مدیریت مدرسه جهت کاهش افت تحصیلی دانش‌آموزان

- مدیر یک مجموعه، مهم‌ترین فرد در شکل‌گیری هر نوع برنامه‌ی آموزشی در حوزه‌ی مدیریت خویش است. تحقیقات گذشته¹ نشان می‌دهد که حمایت مدیر بیش‌ترین نقش را در ایجاد و پیش‌رفت برنامه‌های مدرسه دارد. مدیر می‌تواند نقش خود را با رهبری، مشورت و سامان‌دهی فعالیت‌ها در پیش‌برد برنامه‌های مدرسه ایفا نماید. این نقش در سه حیطه‌ی خانواده، معلمان و دانش‌آموزان قابل پی‌گیری است که ذیلاً به آن اشاره می‌شود.

حیطه‌ی خانواده

پیش‌بینی برنامه‌ی آموزشی ویژه‌ی والدین با استفاده از افراد متخصص شامل :

- ۱- آشنایی با ویژگی‌های دوران نوجوانی
- ۲- تصحیح مهارت‌های ارتباطی در منزل
- ۳- آموزش شیوه‌های نظارتی والدین در اجرای برنامه‌های درسی ارایه شده از طرف مدرسه
- ۴- آسیب‌شناسی مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان از دیدگاه والدین
- ۵- آموزش مهارت‌های حل مسئله

فعالیت

همکاران گرامی! به نظر شما با توجه به شرایط دانش آموزان مدرسه ی تحت مدیریت شما راهکار های مناسب در حیطة ی خانواده چه مواردی می باشد؟

حیطه ی معلّمان

جلب مشارکت معلّمان در اجرای برنامه های پیش گیری از افت تحصیلی به شیوه های زیر :

۱- آسیب شناسی مشکلات تحصیلی از دیدگاه معلّمان (کلاس به کلاس)

۲- دریافت راهکارهای پیشنهادی همکاران و نقد و بررسی آنها

۳- فعال و هدفمند کردن گروه های درسی مدرسه در راستای ارزیابی شیوه های نوین تدریس

۴- آشنا نمودن معلّمان با شیوه های صحیح ارتباطی در کلاس درس

۵- برگزاری کارگاه های آموزشی فنون تدریس، کنترل

کلاس و شیوه های ارزش یابی در جلسات شورای دبیران

۶- تعامل و همکاری با معلّمان در اجرای برنامه های آموزشی

۷- تشویق و تقدیر از دبیرانی که شرایط پیش رفت

دانش آموزان ضعیف را فراهم می آورند.

فعالیت

همکاران گرامی! به نظر شما برای جلب مشارکت معلمان در اجرای برنامه های پیش گیری از افت تحصیلی چه اقدامات دیگری را می توان انجام داد؟

حیطه ی دانش آموزان

- ۱- تشکیل دوره های آموزشی مهارت های تحصیلی (مدیریت زمان، روش های مطالعه، روش های ایجاد انگیزه، اضطراب امتحان)
- ۲- نظرخواهی از دانش آموزان جهت ارایه ی راهکارهای پیش گیری از افت تحصیلی
- ۳- جلب همکاری دانش آموزان و ایجاد شور و نشاط در محیط مدرسه
- ۴- تشکیل کمیته های علمی مختلف در مدرسه متشکل از دانش آموزان ضعیف و مستعد
- ۵- تأمین آرامش روانی دانش آموزان قبل و هنگام برگزاری امتحان
- ۶- تشکیل کلاس های فوق برنامه و جبرانی برای دانش آموزانی که پایه ی تحصیلی قبلی شان ضعیف است. (قبل از شروع رسمی مدارس)
- ۷- تشویق دانش آموزانی که پیش رفت تحصیلی داشته اند در حضور والدین، هم کلاسی ها و دبیران
- ۸- مشارکت دادن دانش آموزان در طراحی و تدوین برنامه های آموزشی

فعالیت

همکار گرامی! با توجه به شرایط جغرافیایی اقتصادی، مدرسه ی تحت مدیریت شما، به نظر تان چه اقداماتی را می توان در حیطه ی دانش آموزشی انجام داد؟

راهکارهای پیشنهادی به معاونان مدارس

معاون یک مجموعه، مهم ترین عضو مدرسه پس از مدیر است. او به عنوان مجری و هدایت کننده ی برنامه های آموزشی و انضباطی مدرسه، در ارتباط مستقیم با دانش آموزان، خانواده ها و دبیران می باشد که می تواند در نظارت بر کیفیت اجرای برنامه ها و جلب مشارکت اعضای مدرسه، نقش میانی و مهمی را ایفا نماید.

در همین راستا راهکارهای پیشنهادی جهت جلب مشارکت عوامل مدرسه، خانواده و دانش آموز ارایه گردیده است.

۱- حضور فعال در جلسات انجمن اولیا و مربیان، شورای معلمان و تشکلهای دانش آموزی

۲- ارایه ی اطلاعات به موقع در مورد آیین نامه های مهم آموزشی و انضباطی به دانش آموزان و خانواده ها و نصب موارد مهم در تابلوی ویژه ی دانش آموزان

۳- جلب مشارکت دانش آموزان در ایجاد نظم و انضباط

مدرسه

- ۴- آسیب‌شناسی غیبت‌ها و تأخیرهای متوالی دانش‌آموزان با همکاری مشاور مدرسه
- ۵- شناسایی مشکلات خانوادگی دانش‌آموزان و ارجاع موارد به مشاور مدرسه
- ۶- برگزاری جلسات گروهی آموزشی و مشاوره‌ای با همکاری مشاور مدرسه
- ۷- ارزیابی عملکرد معلمان و شناسایی نقاط قوت و ضعف آنها و پی‌گیری مشکلات مربوط در جهت ارتقا و بهبود عملکرد آنان
- ۸- حضور در جلسات منطقه‌ای معاونان مدارس و تبادل تجارب مفید و سازنده
- ۹- شرکت در دوره‌های آموزشی ارتباط مؤثر و پیش‌گیری از افت تحصیلی
- ۱۰- ایجاد هماهنگی بین دانش‌آموز، معلم و والدین در جهت بهبود وضعیت تحصیلی
- ۱۱- نظارت بر کمیته‌های علمی دانش‌آموزان در مدارس
- ۱۲- ارائه طرح‌های ابتکاری به مدیریت مدرسه جهت پیش‌گیری از افت تحصیلی
- ۱۳- همکاری با انجمن اولیا و مربیان و کارشناسی بهداشت و تغذیه و جلب مشارکت آنان در راستای سلامت جسمانی و بهبود تغذیه‌ی دانش‌آموزان که نیاز به توجه ویژه دارند.

فعالیت

همکار گرامی! به نظر شما برای جلب مشارکت والدین در اجرای برنامه های پیش گیری از افت تحصیلی چه اقداماتی را می توان انجام داد؟

فعالیت

همکار گرامی! به نظر شما مهم ترین آسیب های انضباطی مدرسه کدامند؟

فعالیت

همکار گرامی! به نظر شما برای ایجاد نظم و انضباط در مدرسه ی خودتان چه فعالیت هایی می توان انجام داد؟

راهکارهای پیشنهادی به معلمان

مدرسه ی بدون معلم نه تنها مدرسه نیست بلکه به یک محل تجمع دانش آموزی یا سرپناه موقت تبدیل می شود و وقوع هرگونه یادگیری در آن اتفافی و تصادفی خواهد بود. بنابراین، بدیهی است از همان شروع به کار مدارس، معلم نقش کلیدی در مدرسه دارد. پشتیبانی و مشارکت معلم در هر نوع برنامه ی مربوط به دانش آموزان حیاتی است. برنامه های پیش گیری از افت تحصیلی نیز از این قاعده مستثنی نیست. معلم می تواند با همکاری سایر عوامل مدرسه نقش تسهیل گری بسیار مهمی را به عهده گیرد و موفقیت برنامه های تحصیلی منوط به همکاری مستقیم معلم

می‌باشد. بدین منظور راهکارهای اجرایی زیر جهت استفاده‌ی همکاران محترم پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- تهیه‌ی هدف‌های کلی و رفتاری هر درس (طرح درس) و
ارایه به دانش‌آموز قبل از حضور در کلاس و تدریس، جهت
آمادگی دانش‌آموزان
- ۲- تشکیل کارگروه علمی کلاسی متشکل از دانش‌آموزان
مستعد و ضعیف و نظارت بر فعالیت آنان
- ۳- آشنایی با فنون مختلف تدریس
- ۴- استفاده از اصول روان‌شناسی و مشاوره قبل از شروع
تدریس جهت ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان
- ۵- استفاده از وسایل کمک آموزشی جهت ملموس و عینی
کردن مطالب درسی
- ۶- نقد و بررسی و دریافت پیشنهادها از دانش‌آموزان در
رابطه با نحوه‌ی تدریس
- ۷- نوآوری در امر تدریس با مشارکت دانش‌آموزان و استفاده
از روش‌های فعال تدریس
- ۸- پرهیز از آرایه‌ی تکالیف زیاد
- ۹- تشویق دانش‌آموزانی که پیش‌رفت تحصیلی داشته‌اند.
- ۱۰- ارزش‌یابی مستمر فردی و گروهی در کلاس درس

راهکارهای پیشنهادی به مشاور مدرسه

آنچه که مسلم است افت تحصیلی زاینده‌ی عوامل فردی، اجتماعی و خانوادگی می‌باشد اگر در بررسی علل و عوامل افت تحصیلی، مشکلات و ناسازگاری دانش‌آموزان را در نظر بگیریم، موفقیت‌چندانی حاصل نمی‌شود. مشاور مدرسه نقش بسیار حسّاسی در آسیب‌شناسی و ارزیابی خدمات تحصیلی، اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان دارد. مشاور از طریق حمایت عاطفی از دانش‌آموز می‌تواند زمینه‌ی ارتقای تعاملات بین فردی را بین دانش‌آموز، معلّم و خانواده ایجاد نماید. در بُعد تحصیلی مشاوران با ارزیابی خدمات مشورتی در زمینه‌ی برنامه‌ریزی تحصیلی، مدیریت زمان، ایجاد انگیزه، مهارت‌های یادگیری به دانش‌آموزان، معلّمان و والدین می‌توانند در پیش‌گیری یا کاهش افت تحصیلی تأثیرگذار باشند. بدین منظور راهکارهای زیر جهت استفاده‌ی مشاوران پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- آسیب‌شناسی مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان از طریق نظرخواهی از مدیر، معاون، دبیران، پرونده‌ی مشاوره‌ای، والدین، اقدام پژوهی و انجام مشاوره‌ی فردی و گروهی
- ۲- برگزاری کارگاه‌های تخصصی مهارت‌های تحصیلی ویژه‌ی دانش‌آموزان و معلّمان
- ۳- تعامل با معلّمان جهت ارزیابی خدمات مشورتی به آنان
- ۴- همکاری با مدیر در تدوین برنامه‌ی درسی مدرسه

- ۵- تعامل با معاونان و مربیان مدرسه جهت حل مشکلات رفتاری دانش‌آموزان
- ۶- برگزاری جلسات راهنمایی برای والدین و ارائه خدمات تخصصی به آنان
- ۷- انجام مشاوره‌ی فردی و گروهی با دانش‌آموزان دارای مشکلات تحصیلی و خانوادگی و ...
- ۸- ارجاع دانش‌آموزان دارای مشکلات خاص به مراکز مشاوره و افراد ذی‌صلاح
- ۹- برگزاری جلسات مشترک با دانش‌آموزان و والدین و بررسی پیش‌رفت تحصیلی آنان
- ۱۰- بحث و تبادل نظر و استفاده از تجارب سایر مشاوران در زمینه‌ی کنترل و کاهش مشکلات تحصیلی در جلسات ماهانه‌ی مشاوران

فعالیت

همکار گرامی! عوامل آسیب‌زای تحصیلی دانش‌آموزان مدرسه‌ی شما کدام است؟

فعالیت

همکار گرامی! برای جلب مشارکت والدین چه راهکارهایی پیشنهاد می‌کنید.

فعالیت

همکار گرامی! راهکارهای پیشنهادی خود را برای کاهش
آسیب های تحصیلی بیان کنید.

مدل پیشنهادی

برای عملیاتی کردن نقش عوامل مدرسه در کاهش و کنترل مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان و ایجاد زمینه‌های پیشرفت آن‌ها مدل زیر پیشنهاد می‌شود.

این مدل را می‌توان به نقشه‌ای تشبیه کرد که در آن چندین نقطه مشخص و معین شده باشد و با توجه به این نقطه‌ها می‌توان مسیری را ترسیم نمود. تدوین مدل در حقیقت طراحی سیاست و برنامه‌های یک واحد آموزشی در تسهیل فرآیند فعالیت‌ها می‌باشد. در مدل پیشنهادی دو بخش مدنظر قرار گرفته است.

الف : جمع‌آوری آمار و اطلاعات، ارزیابی وضعیت نیروی انسانی، امکانات آموزشی، فضای فیزیکی و ...
این اطلاعات را می‌توان در جداولی همانند جدول‌های شماره‌ی ۱ و ۲ و ۳ که در صفحات بعد می‌آید درج نمود. هدف از جمع‌آوری اطلاعات در قالب جدول‌های گفته شده این است که بتوانیم ارزیابی واقعی و دقیقی از وضعیت موجود به‌دست آوریم و انتظارات خود را بر مبنای آن تنظیم نماییم و در صورت لزوم نسبت به رفع کاستی‌ها اقدام نماییم.

جدول ۱

جدول ۲: مشخصات نیروی انسانی

نام و نام خانوادگی	رشته‌ی تحصیلی	مدرک تحصیلی	سن	سابقه‌ی خدمت در پست مورد نظر
مدیر				
معاون				
مشاور				
مرئی پرورشی				
دبیران				
دقتدار				
کتابدار				
مسئول آزمایشگاه				
مسئول سایت				

جدول ۳: وضعیت دانش‌آموزی

پایه‌ی تحصیلی	رشته	تعداد کلاس	تعداد دانش‌آموز	میانگین در هر کلاس

ب: تدوین برنامه‌ی سالانه‌ی مدرسه در حیطه‌ی پیش‌رفت تحصیلی و پیش‌گیری از افت تحصیلی دانش‌آموزان. این وظایف به طور اختصاصی به برنامه‌های پیش‌گیرانه و مداخله‌ای در زمینه‌ی تحصیل می‌پردازد که این فعالیت‌ها و مداخلات مربوط در جدول شماره‌ی ۴ آورده شده است.

جدول ۱: مشخصات فیزیکی مدرسه

نام آموزشگاه														
موقعیت جغرافیایی	منازل	تعداد کلاس	نوع مدیریت	نوع ممولات	نوع دبیران	نوع مشوره	نوع رپورتاژ	نظرداری	کتابخانه	آزمایشگاه	سایت	نوع نمازخانه	ساعت ورزشی	سازداری
محررم														
نوع														
رچوردار														
رچوردار														

جدول ۴: تدوین برنامه‌ی سالانه‌ی مدرسه در حیطه‌ی

پیش‌گیری از افت تحصیلی (نیم‌سال اول)

حیطه‌ی فعالیت	عنوان فعالیت	مسؤول پی‌گیری
دانش آموزی	۱- تهیه‌ی نبرج روانی و تحصیلی دانش‌آموز	مشاور، روانی، دفتردار، تحصیلی
	۳- ارایه‌ی برنامه‌ی هفتگی به دانش‌آموزان	معاون
	۳- نظرخواهی از دانش‌آموزان درباره‌ی راهکارهای پیش‌گیری از افت تحصیلی	مشاور
	۴- تشکیل کارگاه‌های آموزشی مدیریت زمان	مشاور
	۵- جلب مشارکت دانش‌آموزان در ایجاد نظم و انضباط در مدرسه	معاون
	۶- تشکیل کارگاه آموزشی ایجاد انگیزه	مشاور
	۷- تشکیل کارگاه آموزشی روش‌های مطالعه	مشاور
	۸- بررسی نمرات مستمر دانش‌آموزان	دفتردار و انعکاس به مشاور
	۹- بررسی غیبت‌ها و تأخیرهای مکرر دانش‌آموزان و بازخورد به والدین و مشاور	معاون
	۱۰- تشکیل کارکردهای علمی بین دانش‌آموزان	دبیران یا همکاری معاون

ادامه‌ی جدول ۴: (نیم‌سال اول)

حیطه‌ی فعالیت	عنوان فعالیت	مسؤول پی‌گیری
دانش آموزی	۱۱- ارایه‌ی شیوه‌ی صحیح مطالعه‌ی درس به دانش‌آموزان	- دبیران
	۱۲- تشویق دانش‌آموزانی که پیشرفت تحصیلی داشته‌اند	- معاون
والدین	۱- تشکیل جلسات توجیهی برای والدین در رابطه با مقررات و برنامه‌های مدرسه	مدیر، مشاور
	۳- تشکیل جلسات با اعضای انجمن اولیا و مربیان در زمینه‌ی پیش‌گیری از افت تحصیلی	مدیر، مشاور
	۳- بررسی وضعیت خانوادگی دانش‌آموز طبق فرم ثبت‌نام	معاون یا کمک مربی پرورشی
	۴- جلسه‌ی آموزشی آشنایی با ویژگی‌های دوران نوجوانی و مهارت‌های ارتباطی	مشاور
	۵- آموزش شیوه‌های نظارتی به والدین در اجرای برنامه‌ی درسی و مهیا نمودن شرایط مطالعه و یادگیری	مشاور
	۶- آسیب‌شناسی مشکلات تحصیلی دانش‌آموز	مشاور
	۷- تشویق والدینی که فرزندانشان پیشرفت تحصیلی داشته‌اند	معاون

ادامه‌ی جدول ۴: (نیم‌سال اول)

حیطه‌ی فعالیت	عنوان فعالیت	مسؤول پی‌گیری
دبیران	۱- تهیه‌ی طرح درس و ارایه به مدیریت مدرسه	مدیر و معاون
	۲- تشکیل گروه‌های درسی در سطح مدرسه	معاون و نماینده‌ی دبیران
	۳- تشکیل جلسه با معلمان و توجیه برنامه‌ی پیش‌گیری از افت تحصیلی	مدیر و مشاور
	۴- آسیب‌شناسی مشکلات تحصیلی از دیدگاه معلمان	مشاور به کمک نماینده‌ی دبیران
	۵- برگزاری کارگاه آموزشی آشنایی با شیوه‌های صحیح ارتباطی و کنترل کلاس در شورای دبیران	مشاور به کمک یکی از دبیران موفق در امور تدریس
	۶- برگزاری کارگاه آموزشی روش تدریس در جلسه‌ی شورای دبیران	مشاور با کمک یکی از دبیران موفق در امور تدریس
	۷- برگزاری کارگاه آموزشی شیوه‌های ارزش‌یابی تحصیلی	مشاور
	۸- ارایه‌ی بازخورد به معلمان نسبت به عملکرد دانش‌آموزان براساس نمرات مستمر	مشاور با کمک دفتر داری
	۹- تشویق دبیرانی که دانش‌آموزان آن‌ها پیشرفت تحصیلی داشته‌اند	مدیر

ادامه‌ی جدول ۴ : (نیم‌سال دوم)

مسئول برگزاری	عنوان فعالیت	حیطه‌ی فعالیت
مشاور با کمک دقت‌دار مشاور مدیر و معاون مشاور مشاور دقت‌دار مدیر	۱- تعطیل نمرات امتحان و شناسایی مشکلات تحصیلی ۲- برنامه ریزی تحصیلی برای دانش‌آموزانی که افت تحصیلی داشته‌اند. ۳- تشکیل کلاس‌های جبرانی ۴- آموزش مهارت‌های تحصیلی به دانش‌آموزان ۵- مشاوره‌ی فردی و گروهی ۶- بررسی نمرات مستمر دانش‌آموزان و بازخورد به معلمان ۷- تشویق دانش‌آموزانی که پیشرفت تحصیلی داشته‌اند.	دانش‌آموزی
مشاور و مشاور مشاور با کمک نماینده‌ی دبیران مشاور	۱- انعکاس نمرات نیم‌سال اول دانش‌آموزان و وضعیت تحصیلی آنان (افت یا پیشرفت تحصیلی) به والدین ۲- تشکیل جلسه‌ی آموزشی برای والدینی که دانش‌آموزان آن‌ها افت تحصیلی داشته‌اند. ۳- مشاوره با خانواده‌ی دانش‌آموزان دارای افت تحصیلی	والدین

ادامه‌ی جدول ۴ : (نیم‌سال دوم)

مسئول برگزاری	عنوان فعالیت	حیطه‌ی فعالیت
اعضای انجمن مدیر	۴- برگزاری مشکلات اقتصادی خانواده‌ها ۵- تشویق والدینی که فرزندان آن‌ها پیشرفت تحصیلی داشته‌اند.	والدین
دقت‌دار و معاون معاون مشاور مدیر	۱- آرایه‌ی بازخورد به معلمان نسبت به عملکرد آنان از طریق آمار قبولی ۲- هم‌اندیشی مشترک معلمان گروه درسی جهت حل مشکلات آموزشی دانش‌آموزان ۳- دریافت راهکارهای پیشنهادی و نقد و بررسی آن‌ها در خصوص پیشگیری از افت تحصیلی ۴- تشویق دبیرانی که دانش‌آموزان آن‌ها پیشرفت تحصیلی داشته‌اند.	دبیران

ادامه‌ی جدول ۴ : (تابستان)

مسئول برگزاری	عنوان فعالیت	حیطه‌ی فعالیت
معاون و دقت‌دار مشاور مدیر - معاون مشاور مشاور و معاون	۱- ثبت نام از دانش‌آموزان جدیدی ۲- مصاحبه مشاوره‌ای با دانش‌آموزان ۳- تشکیل کلاس‌های جبرانی ۴- آرایه‌ی برنامه‌ی تحصیلی ۵- نظارت بر اجرای برنامه‌ی تحصیلی دانش‌آموزان	دانش‌آموزی
مشاور معاون مشاور	۱- مشاوره با والدین دانش‌آموز ۲- تشکیل جلسه برای والدین با هدف هماهنگی بین فعالیت‌های مدرسه و منزل دانش‌آموز	والدین
مشاور معاون جمع‌آوری نمرات دقت‌دار بررسی مشاور	۱- برگزاری جلسه‌ی توجیهی در خصوص وضعیت روانی - تحصیلی دانش‌آموزان با دبیران ۲- اخذ آزمون‌های هفتگی ۳- بررسی و تجزیه و تحلیل نتایج آزمون‌ها	دبیران